

gráfiája is megjelenik, — az első magyar klasszikus speleológiai monográfia!

Elmondottakat összegezve azt látjuk, hogy a Társulat útja a mai napig hol sikerhegyeken, hol depresszióvölgyeken vezetett keresztül. Életképességét a Sors kemény próbáknak tette ki, egyúttal azonban megadta azokat a szívós erővel küzdő szakembereket, tagtársakat és pártfogókat, akik a társulati életet újult erővel a magasba irányították.

Egy Társulat, amelynek az alapjai olyan szilárd értékű pilléreként nyugvók, mint amilyen id. *Lóczy Lajos*, *Herman Ottó* és *Lenkossék Mihály*, — nem bukhat el harcaiban és nem tűnhet el a tudományok színpadáról nyomtalanul. A régi szellem, a tradicionális múlt varázsereje mindig ki fogják termelni azokat az új fáklyákat, amelyeknek a fényénél a magyar barlangügy mindig is meg fogja találni az utat *előre és felfelé!*

A LEGÉNY-BARLANG UJABB FELTÁRÁSÁNAK EREDMÉNYEI.

Írta: *Venkovits István.*

Most, amikor a magyar barlangkutatók fellendülőben van, sajnálattal kell megállapítanunk, hogy barlangkutatóink bizonyos mértékben mellőzik a Pilis-hegy barlangjait. Lehet, hogy a megközelítés körülményessége, vagy pedig a járhatóság nehézsége az oka idegenkedésünknek. A pilisi barlangok azonban minden áldozatot megérdemelnek; nem csak természeti szépségük és földtani érdekességük, hanem a kutatási lehetőségek szempontjából is megállják helyüket, sőt bizonyos mértékben más barlangokat felülmúlnak. Megnehezítette e barlangok látogatását még az a körülmény is, hogy a meglehetősen bonyolult szerkezetű barlang megtekintésére eddig nem állott rendelkezésre gyakorlott vezető. Áll ez különösen a Klastrom-pusztá fölött fekvő *Legény-barlang*-ra. Ez az akadály megszűnt, mióta a barlang kezelését a Természetbarátok Turista Egyesülete vette át, ki mindenkor készséggel rendelkezésre áll az érdeklődőknek.

A csévi szirtek alatt nyíló barlang hatalmas szádája már előre sejteti, hogy itt nagyobb szerű üreggel állunk szemben. A vízszintesen haladó előcsarnok vége felé összeszűkül, úgy hogy csak mély meghajlással juthatunk egy boltozatos, köralakú terembe. Innen szűk hasadékon néhány métert fölfelé mászva, a barlang *Pénztárát* érjük el; ez igen szűk üreg, ahonnan tovább menve keserves fáradsággal fizetjük meg a továbbhaladást. Kötélen kell leereszkednünk, hogy a 8 m. mélységben levő *Felső terem* elérjük. Ennek végén a mennyezetről lecsüngő vékony csöves cseppkövek végén csüngő vízcseppeken törik meg lámpánk fénye. Most egyik lábbal előrelépve és oldalt fekve préselődünk át a nagyon is testhezálló *Betyárlyuk*-on. Ez tulajdonképpen szűk kürtő, mely levezet a *Vörös-terem* falára, ahonnan ne-

hány méteres falmászás után a tágas terembe ereszkedünk. Ennek északkeleti végéből indul ki a meredeken emelkedő *Főbejárat*, amelyben igen szép cseppköveket találunk; itt a mennyezetről több helyen lefelé fordított, égő fáklyához hasonló képződmények csüngenek alá, a folyósó oldalnyílásaiban pedig igen szép összenőtt cseppkőoszlopokat pillantunk meg.

A *Főbejáratban* kelet-felé szűk járatra találunk, mely rövid hasoncsúszás után az eléggé tágas *Elosztó*-terembe vezet. Ennek délkeleti sarkában ember nagyságú mennyezeten észak-felé dülő síma, cseppkőréteggel bevont, 50 cm. átmérőjű kilugozás látszik, ahová, egyik társam vállára állva, sikerült feltornáznom. A barlang egyik legszebb pontja ez. Tágas, függőleges kürtőben hófehér mésztufát látunk itt. A majdnem függőlegesen álló zuhatagra emlékeztető járat 15 m.-nyi távolság után lankássá válik, majd ismét 15 m.-nyi hosszúságban tekervényesen halad, azután összeszűkül. Ennek a helynek a folytatása, még nincs eléggé átkutatva.

A Legény-barlang cseppköves belseje.

Az *Elosztó-terem* északi végétől keleti irányban terjedő folyósó van, amely tágas sztalagmitokkal díszített teremmel végződik. A terem fala 1 m. magasságig barna kéreggel van bevonva, ezen egészen sajtáságos cseppkőalakulatok látszanak. Ezeknek ugyanis kampószerű alakjuk van, amit valószínűleg a különböző irányban vonuló légáramlás hozott létre. Az északi oldalfal széles fehér cseppkőalakulatát

vastag guánóréteg borítja, ezért csúszós pépben kell felmászunk a cseppkövekhez, ahonnan az alsó folyósóval párvonalasan másik vizs az egyre bonyolultabbá váló barlang belsejébe. Az egyes termek menynyezetén számos járhatónak látszó kilugozás vezet ferdén vagy függőlegesen a sötét ismeretlenbe, ezek azonban rendszerint a járhatatlanságig összeszűkülnek.

A *Legény-barlang* szemléltető példája annak, hogy a víz oldó és vájó hatásánál fogva miképpen alkot barlangot. A víz először szűk hasadékokon szivárog a mészkő mélyebb részeibe, mihelyt ezek a hasadékok az oldás következtében bővültek, megkezdődik a víznek romboló hatása. Ahol a víz már folyni tud, ott már nincs szüksége oldásra, ott már olyan nagy az ereje, hogy maga előtt tolva törmelékét, véső és furó módjára sokkal hatékonyabban tudja végezni munkáját. Igazolni látszik ezt némelyik szabályos alakú kürtő alsó szélén örvényszerű kimosódás, ami csak úgy keletkezhetett, hogy a keményebb kőzetű kürtőben rohanó víz, amikor nagyobb térfogatú, puhább kőzetű helyhez ért, a nyomás alól felszabadulva, spirális alakban zuhogott a talajra.

A kürtőket figyelve, irányukban bizonyos szabályosságot lehet megállapítani. Ezeket figyelembevéve, keresni kell azt a helyet, ahol az egyesült víz eltávozott a barlangból. Felmérés közben találtunk olyan eróziótól létrehozott kürtőt, amely valószínűleg a víz mélyebb rétegekbe való távozásának egyik útja lehetett. Követtük a 8 m. mély aknát, de hatalmas törmelékhalmoz zárta el útunkat. Amint reménytelenül turkáltunk a kövek között, az egyik elmozdítása után, éles légáramlat sivított ki az ökölnyi nagyságú lyukból. Annyira kitágítottuk a nyílást, hogy nagyobb követ dobhattunk le. Végtelennek tetsző idő múlva hallatszott leesésének elhaló döreje. Nehéz munka után annyira kitágítottuk az utat, hogy egy ember áttörhetett rajta. 4–5 m. után az oldalfal annyira összeszűkül, hogy véséssel kellett utat törni. A vésés sikerült és a szűk rész után az út kibővült, úgyhogy most már állva lehetett továbbhaladni. A meredekesésű, de nem függőleges járatnak a talaját törmelékhalmoz borítja, amely egyszermind az utat elzárja. A légáramlás itt is erős, a cseppkőképződés viszont csekély.

További bontás után szabaddá tettünk egy szűk, a mélységbe nyuló folyósót, ez 20 m. után teremmé szélesedik, amely szebbnél szebb cseppkövekkel van díszítve. Vízzintes szakaszát vastag iszapréteg borítja. Nem sokáig kell itt keresnünk az út folytatását, mert a jól érezhető légáramlás elvezet bennünket a feketén ásitó, símafalú kürtő széléig. Gondos fötélbiztosítással leereszkedtem a függőleges, majd kissé áthajló kürtőbe és 30 m. mélységben hatalmas terembe értem. Ezzel eljutottam ennek a járatnak jelenleg legmélyebb szintjéig. A 15 m. hosszú és 6 m. széles teremben szebbnél-szebb mészkristályok és cseppkőalakulatok vannak. A terem kettős; nyugati végénél 3 m. magas, függőleges fal után újabb terem következik, amely az előző teremnél 3 m.-rel magasabban fekszik.

Mint látjuk, a barlang járatai túlnyomórészt függőlegesen haladnak, amint elérjük az eróziós bázist, a terjedelmesebb, vízszintes szakaszának megtalálására számíthatunk. Mivel mindezeknek a részeknek a bejárása veszélyes, szükségessé vált a barlang lezárása. A kutató munkával párvonalasan halad az ismertebb, felső, száraz részek feltárása és a turistaközönség számára való hozzáférhetővé tétele. Eddig csak a földalatti sziklamászáshoz szokott, szikárabb barlangkutatóknak adódott meg a mélybejutás gyönyöre. Arra törekszünk, hogy megfelelő feltárással a barlangot egész terjedelmében mindenki számára hozzáférhetővé tegyük.

BARLANGKUTATÓ EGYESÜLETEK KÖZLEMÉNYEI.

A Magyar Barlangkutató Társulat 1936. október 20-án *Kadic Ottokár* dr. elnöklése alatt választmányi ülést tartott a következő tárgysorozattal.

Főtítkár bejelenti három taguak a Társulattól való kilépését és *Hosvay Lajos* dr. ny. államtitkár, műegyet. tanár elhunytát. Indítványára a Választmány rendes taggá választja: *Kerekes József* egyetemi gyakornokot, *Ávar Ferenc* tanárjelöltet és *Westrinke József* barlanggondnokot.

Elnök indítványára a Választmány elhatározza, hogy november 12-én tartja meg a Magyar Tudományos Akadémia kistermében a rendkívüli, jubiláris közgyűlést. A korábban megállapított tárgysorozat szerint elnök, ügyv. elnök és az egyik titkár előadást tartanak; ugyanezen a közgyűlésen választja meg a Társulat védnökét és három tiszteletbeli tagot.

Főtítkár felolvassa a védnök megválasztására beérkezett indítványt, mely szerint az elnökség a védnöki tisztségre vitéz *Somkuthy József* tüzérségi tábornokot, ny. honvédelmi miniszter Úr Önagyméltóságát ajánlja. A választmány az indítványt egyhangúlag elfogadta.

Főtítkár ezután felolvassa a tiszteletbeli tagok megválasztására vonatkozó indítványt, mely szerint az elnökség erre vitéz *Aggházy Kamil* ezredes igazgatót, *Némethy Károly* dr. kormányfőtanácsos tanácsnok és *Mottl János* műszaki főfelügyelő urakat ajánlja. A Választmány az indítványt egyhangúlag elfogadta.

Elnök javaslatára a Választmány elhatározza, hogy a jubiláris közgyűlésre meghívja az összes minisztériumokat, a székesfővárost és mindazokat az intézményeket és hatóságokat, amelyek a hazai barlangüggyel vonatkozásban állanak.

Főtítkár jelenti, hogy Pest-Pilis—Solt—Kiskun vármegye közgyűlése a Solymári barlang fejlesztésére 100 pengő költséget szavazott meg a Társulatnak. A Választmány a jelentést örömmel tudomásul veszi és úgy határoz, hogy az összeg beérkezése után azt a barlang gondozójának, a Budapesti Turista-Egyesület Alpesi Osztályának a nevezett célra átadja.